

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Makroekonomie – téma 7

Richard Šmilňák

LS 2022

Olomouc

Témata přednášek

1. Úvod do makroekonomie
2. HDP, metody výpočtu
3. Spotřeba, úspory, investice
4. Agregátní poptávka a nabídka a potenciální produkt
5. Hospodářské cykly, ekonomický růst
6. Peníze a monetární politika
7. **Fiskální politika**
8. Hospodářská politika
9. Nezaměstnanost
10. Inflace
11. Mezinárodní obchod, kurz měny a směna
12. Platební bilance

Fiskální Politika

- soubor opatření, kterými vláda upravuje úroveň své spotřeby a výběr daní + zadlužování se na financování G , čímž ovlivňuje ekonomiku
- změna vládních nákupů, vyplacených transferů, zdanění a zadlužování kvůli:
  - snaze zlepšit ekonomickou situaci, zajistit bezpečnost obyvatel (abstraktní i konkrétní) a zamezit či zmírnit tržním selháním (externality, informační nesoulad, monopolní síla, existence veřejných statků)
  - ale i snaze uspokojit vlastní cíle & cíle zájmových skupin

Nástroje fiskální politiky

- **diskreční opatření**
  - změna parametrů daně, zavedení nové daně → stane se aut. stabilizátorem
  - změna výše jednotlivých položek vládních výdajů (vládní nákupy)
  - veřejné programy a projekty zaměstnanosti
  - *zpoždění při zavádění*
- **vestavěné (automatické) stabilizátory**
  - mandatorní (každoročně povinné) → výdaje Státní rozpočet v kostce s. 23
  - daň z příjmu
  - transferové platby, benefity
  - *působení vestavěných stabilizátorů je okamžité*

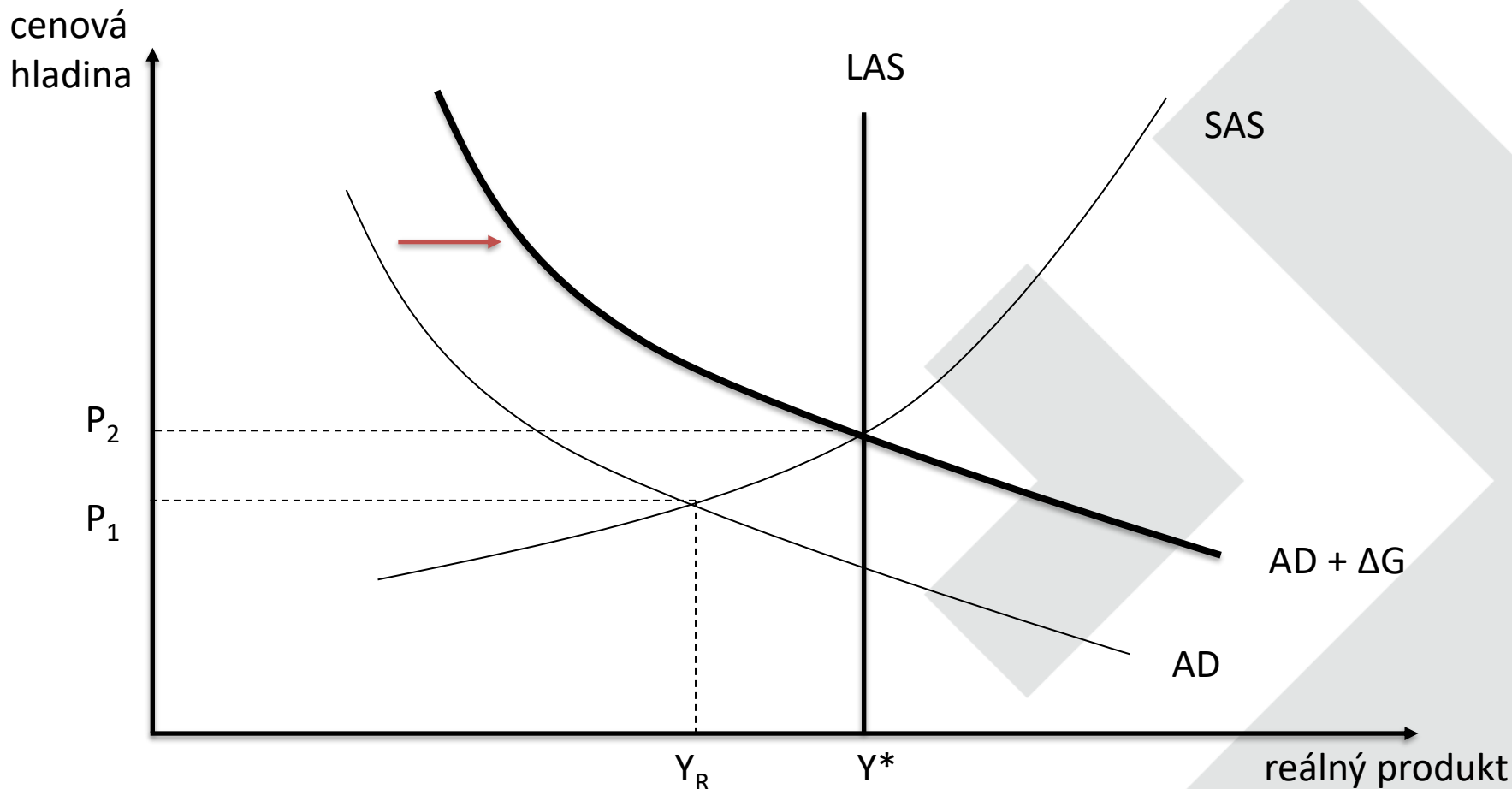
Proč nástroje používat? Snaha o napravení poruch ekonomiky a růstu, předcházení negativním sociálním jevům (chytání do sociální sítě X házení sociální sítě na *ohrožené* skupiny obyvatel) a udržování společenského smíru.

Fiskální politika a hospodářský cyklus

- Dopady „dobrých časů“ na příjmy a výdaje státního rozpočtu
- Konjunktura → nižší výdaje na sociální systém, vyšší výběr daní (viz přebytky systému penzijního pojištění před krizemi)
- Recese → zvyšující se sociální výdaje (automatické stabilizátory, např. politika zaměstnanosti), pokles HDP → nižší výběr daní (nižší spotřeba i výstup)

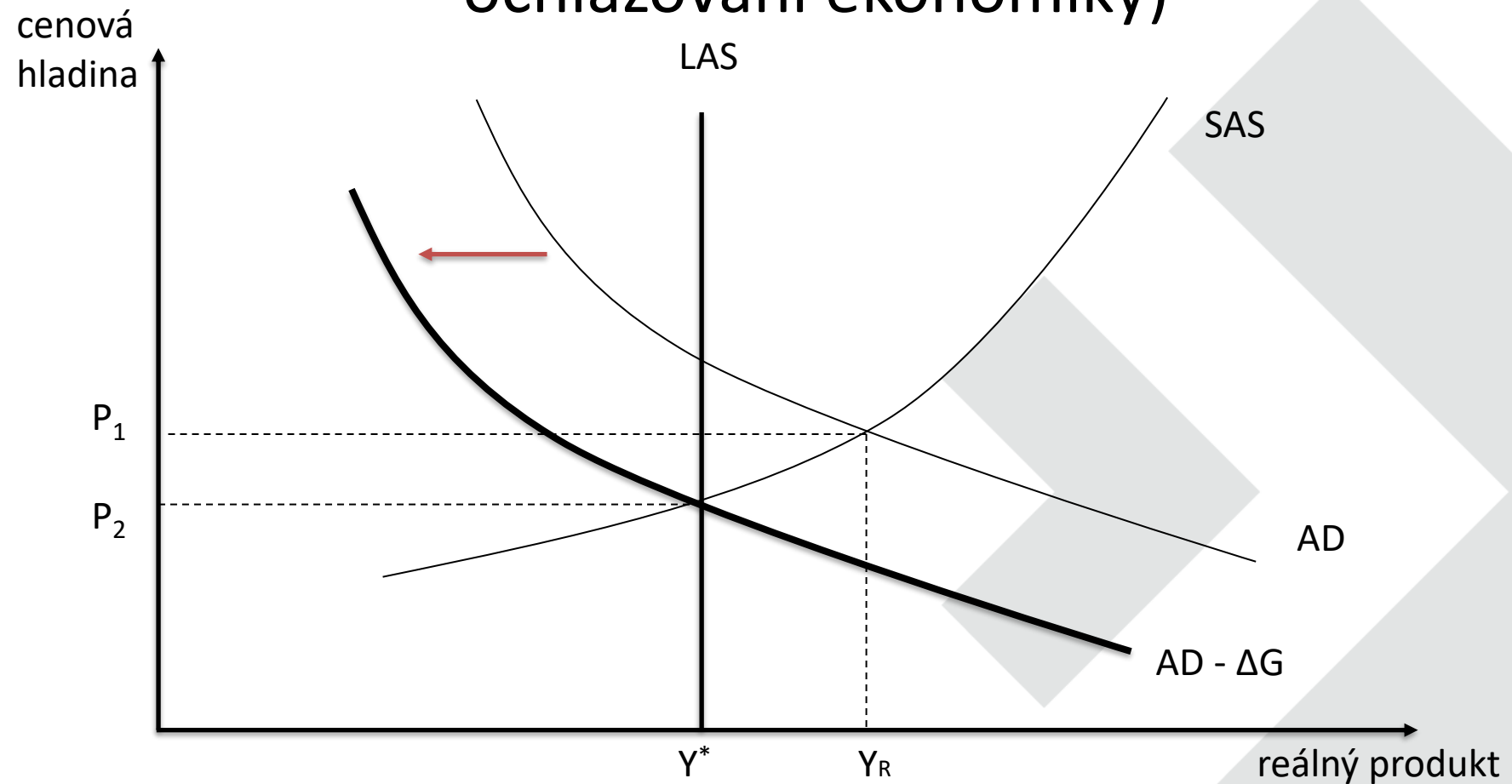
Expanzivní fiskální politika

- zvýšení vládních výdajů; snížení míry zdanění
(cílem zvýšení, podpora AD)

Restriktivní fiskální politika

- opačný cíl i použití nástrojů (brždění, ochlazování ekonomiky)

*Nezapomínejme rozlišovat krátké a dlouhé období

Význam veřejného sektoru roste (jak jsme se dostali k dnešnímu stavu)

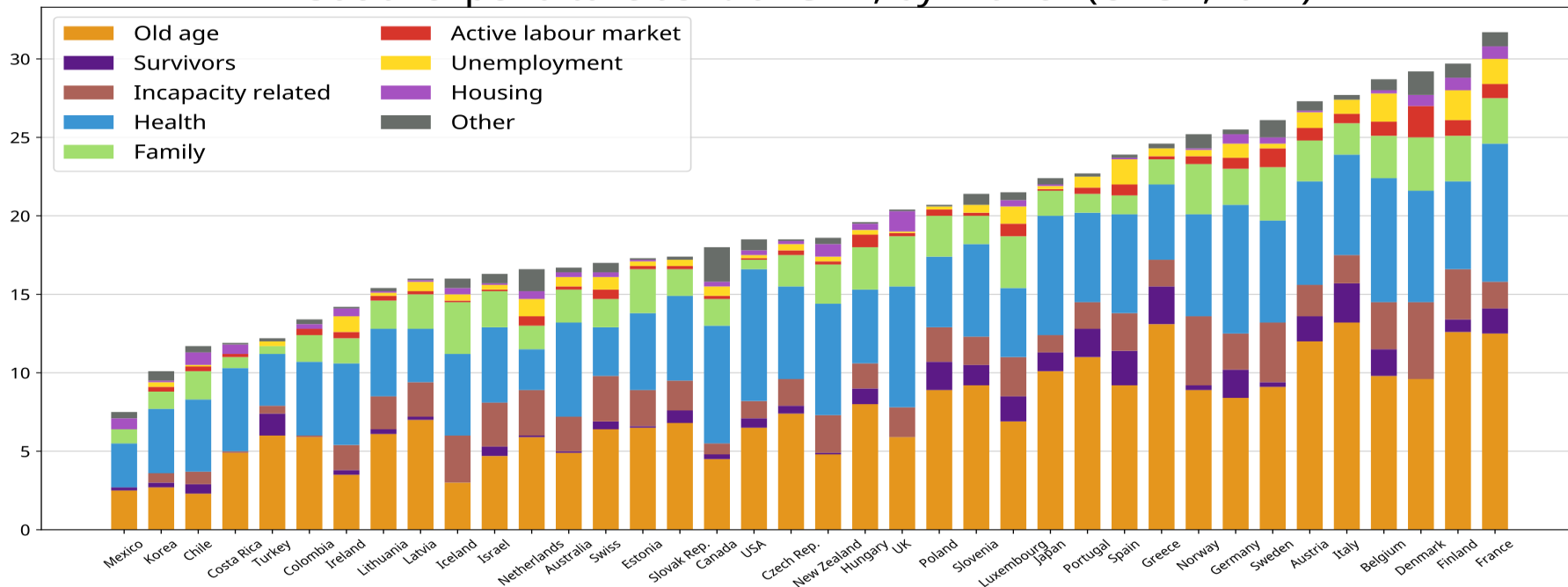
Vývoj veřejných výdajů ve vyspělých zemích k HDP (%)							
	1870	1913	1920	1937	1960	1980	1994
Německo	10	14,8	25	42,4	32,4	47,9	49
VB	8,3	9,1	15,4	20,7	27,9	42,6	47,2
Japonsko	8,8	8,3	14,8	25,4	17,5	32	35,8
USA	3,9	1,8	7	8,6	27	31,8	33,5

Důvody: budování státu blahobytu, bujení veřejného sektoru, poskytování veř. statků ...

- veřejné finance jsou projekcí politických ideálů, společenských cílů
- chce-li někdo žít na úkor státu, je vhodné si uvědomit, že stát žije na úkor všech

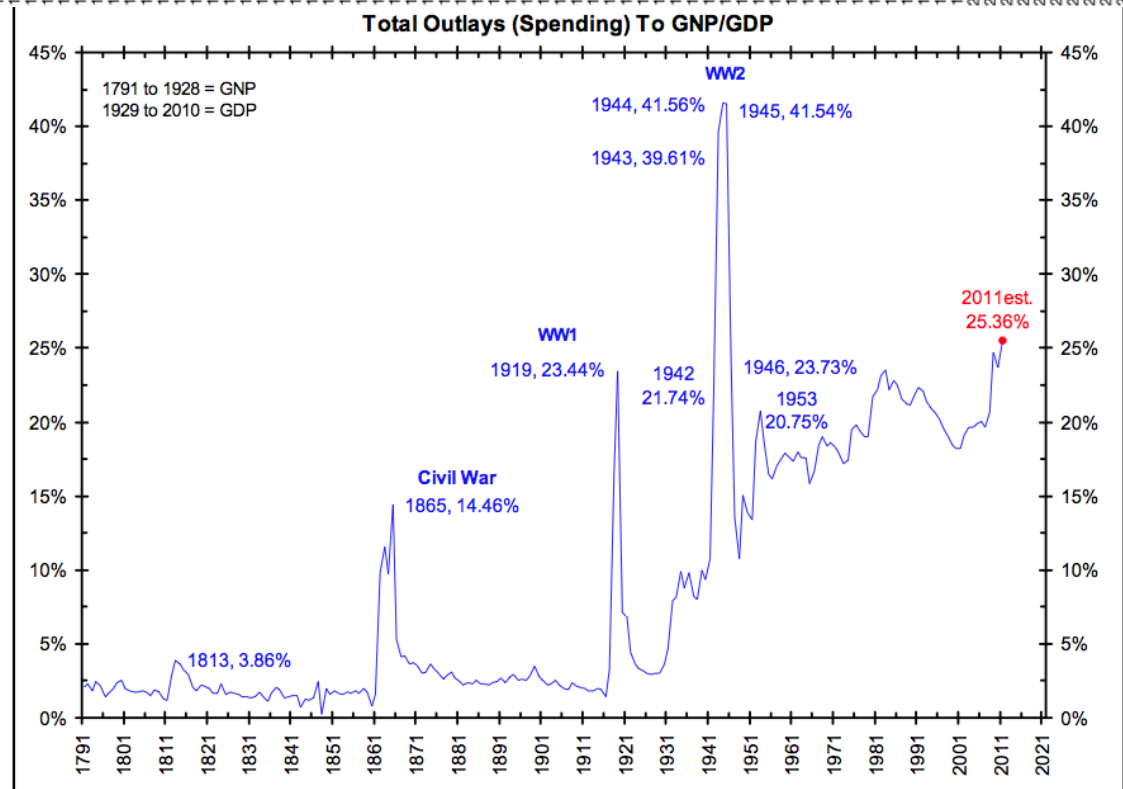
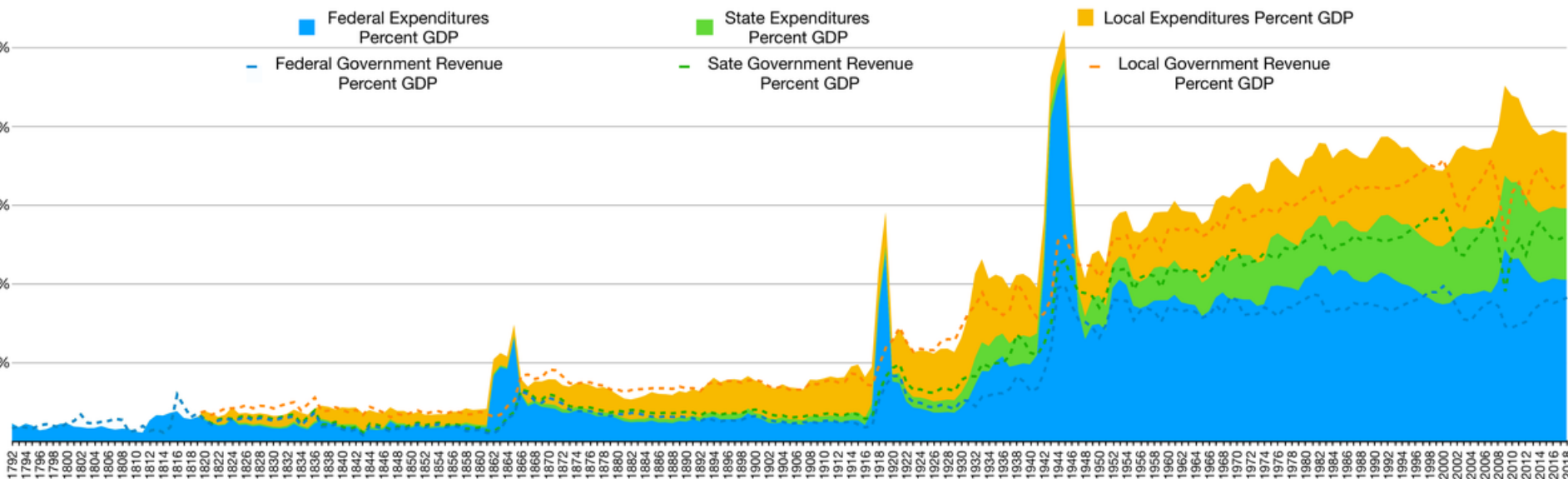
Social expenditure as % of GDP, by Branch (OECD,2017)

– Stát blahobytu *1880s, chronické navyšování výdajů

- Alokační, redistribuční a stabilizační funkce veřejných financí (veřejného sektoru)
- $Y = C + I + G + NX$
- Problematika řešení krize 2020

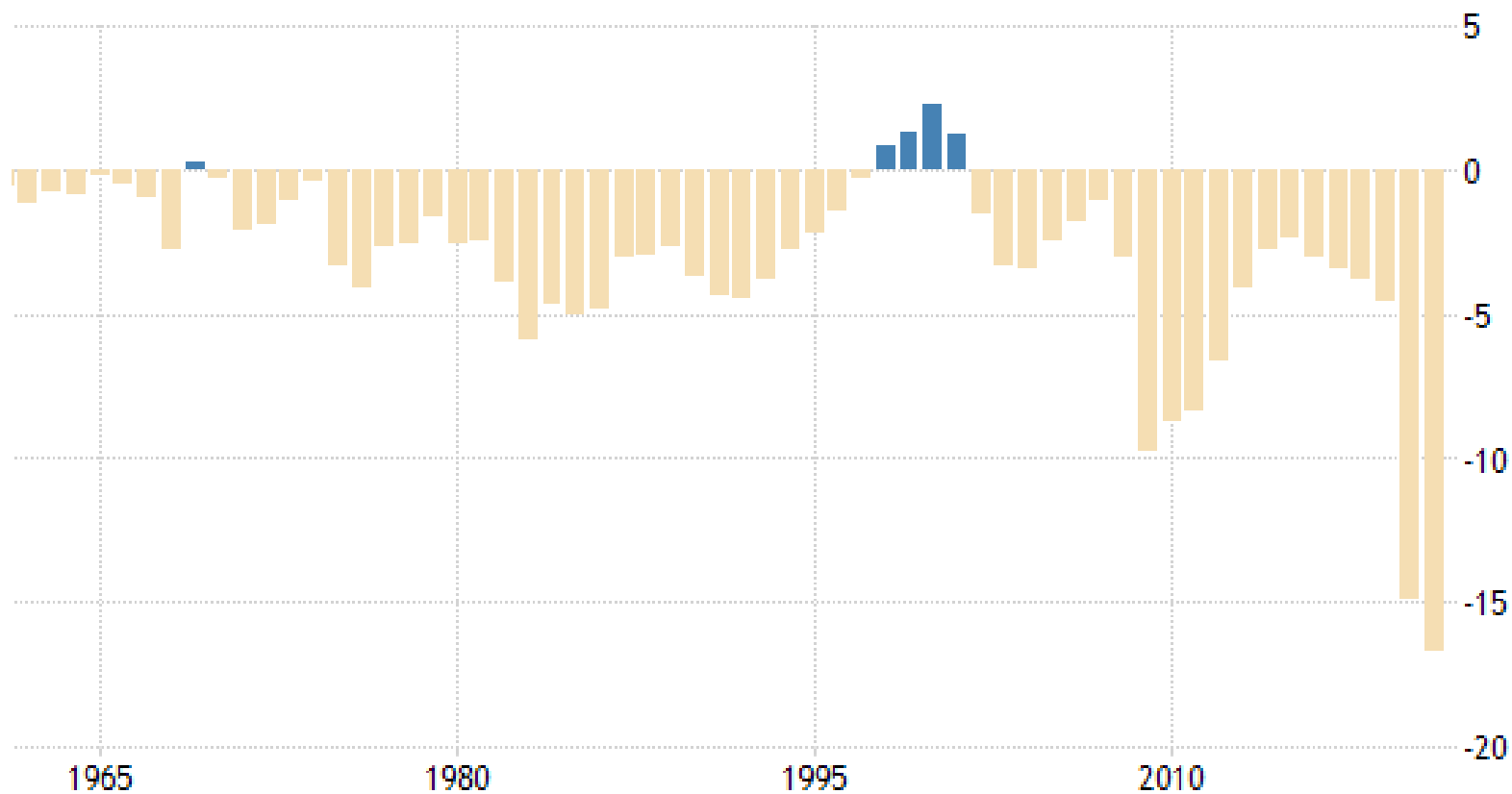
Total Government Spending and Revenue as a % of GDP

Ilustrace historického vývoje poměrem vládních výdajů k HDP v USA

Uvědomělé ovlivňování AD přichází v 30. letech díky práci J. M. Keynese

Pokračování předchozího snímku -rozpočtové saldo vlád US k HDP (%)

TRADINGECONOMICS.COM | U.S. TREASURY

Čím je soustavné schodkové hospodaření umožněno?

Realita státního rozpočtu ČR v číslech (2001-2021)

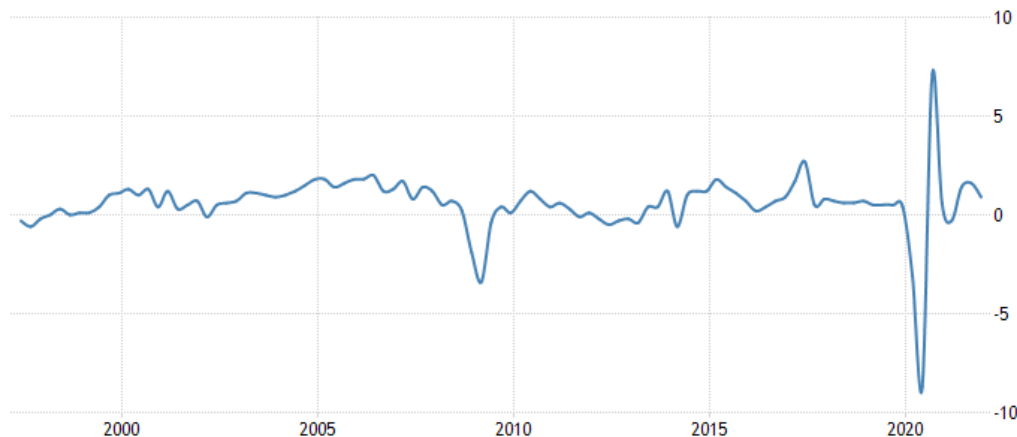
Inflačně upraveno

k cenám roku 2001

Zdroje: MF, ČSÚ, vlastní výpočty

Průměrné saldo k výdajům:
8,7%

Průměrné saldo k HDP: 2,5%

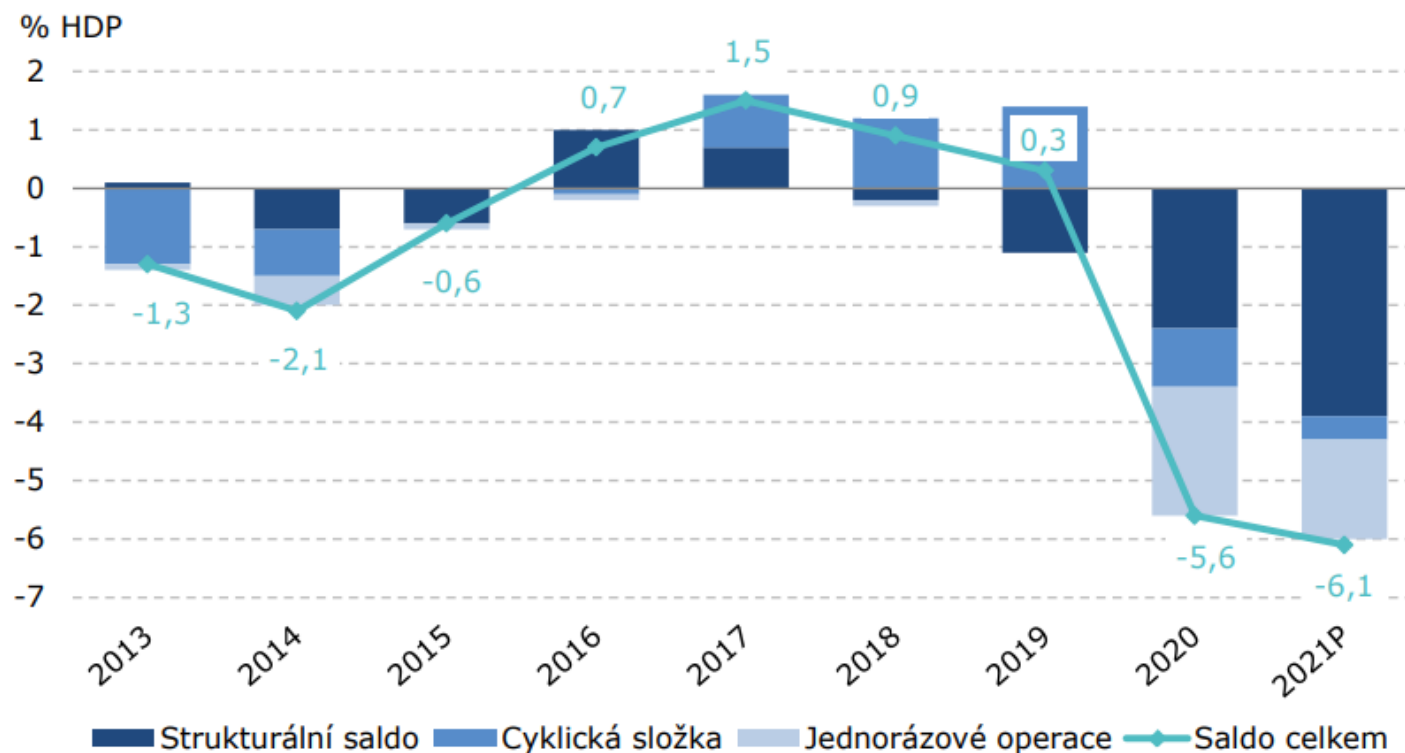

TRADINGECONOMICS.COM | CZECH STATISTICAL OFFICE

Rok	Příjmy	Výdaje	Saldo	Saldo k HDP	Saldo k výdajům	Výdaje k HDP	HDP
2001	626,2	693,9	-67,7	2,6%	9,8%	26,9%	2579,126
2002	685,3	729,7	-44,4	1,7%	6,1%	27,9%	2615,635
2003	673,9	779,0	-105,1	3,9%	13,5%	28,6%	2719,696
2004	707,7	793,8	-86,0	3,0%	10,8%	28,0%	2832,58
2005	798,7	850,7	-52,0	1,7%	6,1%	28,1%	3028,488
2006	841,7	930,4	-88,7	2,8%	9,5%	28,9%	3218,773
2007	903,4	961,9	-58,5	1,7%	6,1%	28,3%	3398,75
2008	920,6	937,3	-16,8	0,5%	1,8%	26,8%	3496,106
2009	820,9	982,9	-162,0	4,9%	↑ G 16,5%	29,5%	3330,632
2010	855,2	989,0	-133,7	3,9%	13,5%	29,0%	3413,549
2011	867,6	989,9	-122,3	3,5%	12,4%	28,4%	3479,871
2012	888,0	973,3	-85,3	2,5%	8,8%	28,2%	3453,61
2013	909,3	977,0	-67,7	2,0%	6,9%	28,3%	3450,147
2014	920,6	983,8	-63,2	1,8%	6,4%	27,9%	3528,689
2015	992,4	1042,9	-50,5	1,4%	4,8%	28,0%	3718,172
2016	1018,9	969,8	49,1	+1,3%	5,1%	25,4%	3813,615
2017	999,4	1004,2	-4,8	0,1%	0,5%	25,0%	4010,327
2018	1073,0	1070,7	2,2	+0,1%	0,2%	25,9%	4134,52
2019	1118,8	1139,7	-20,9	0,5%	1,8%	27,0%	4222,364
2020	1040,4	1299,4	-259,1	6,5%	↑ ↑ G 19,9%	32,6%	3984,155
2021	1001,4	1284,1	-282,6	6,9%	22%	31,2%	4109,585

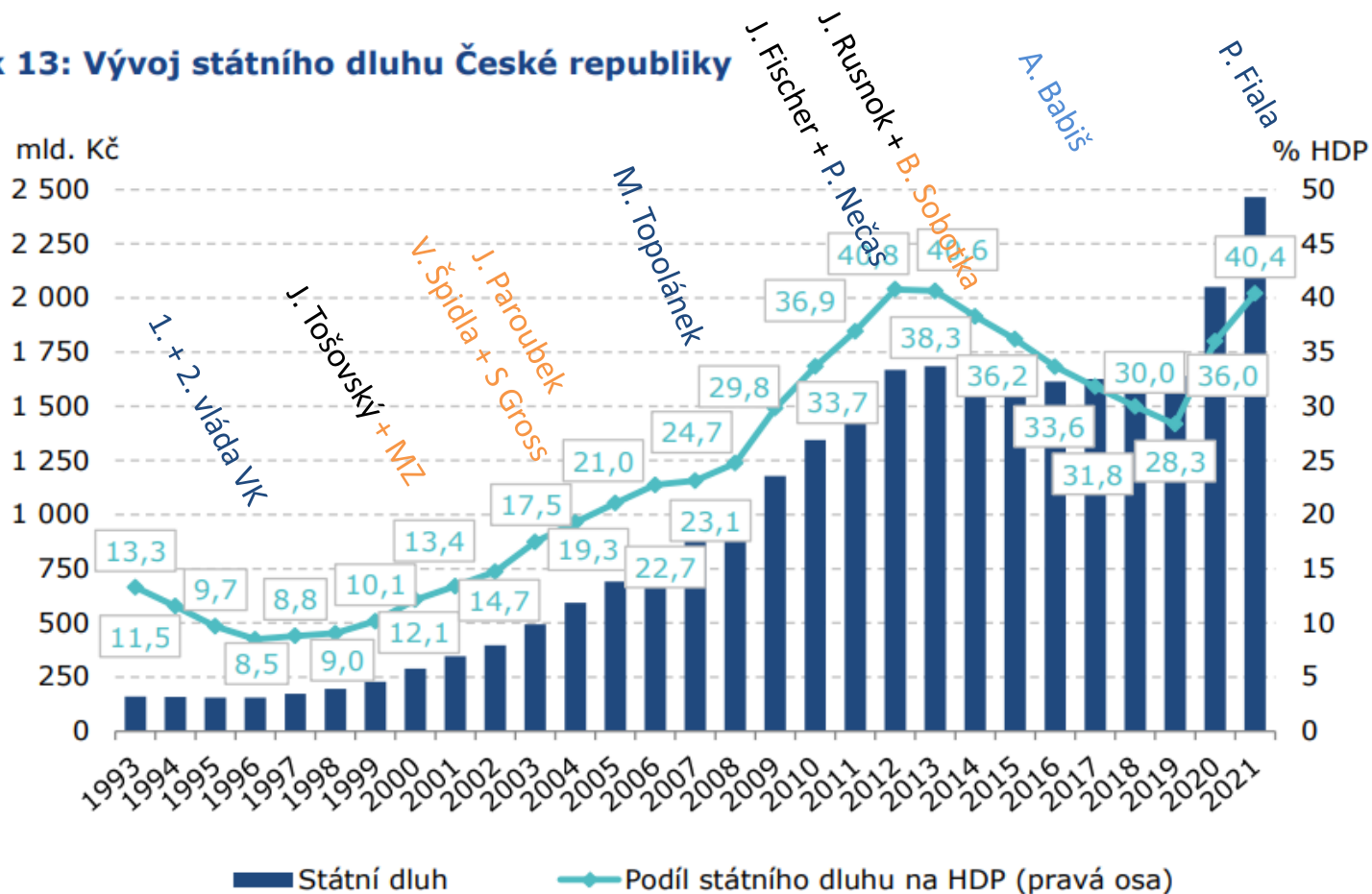
Jak si vláda půjčuje a kdo to pak splácí?

Obrázek 1: Saldo sektoru vládních institucí České republiky

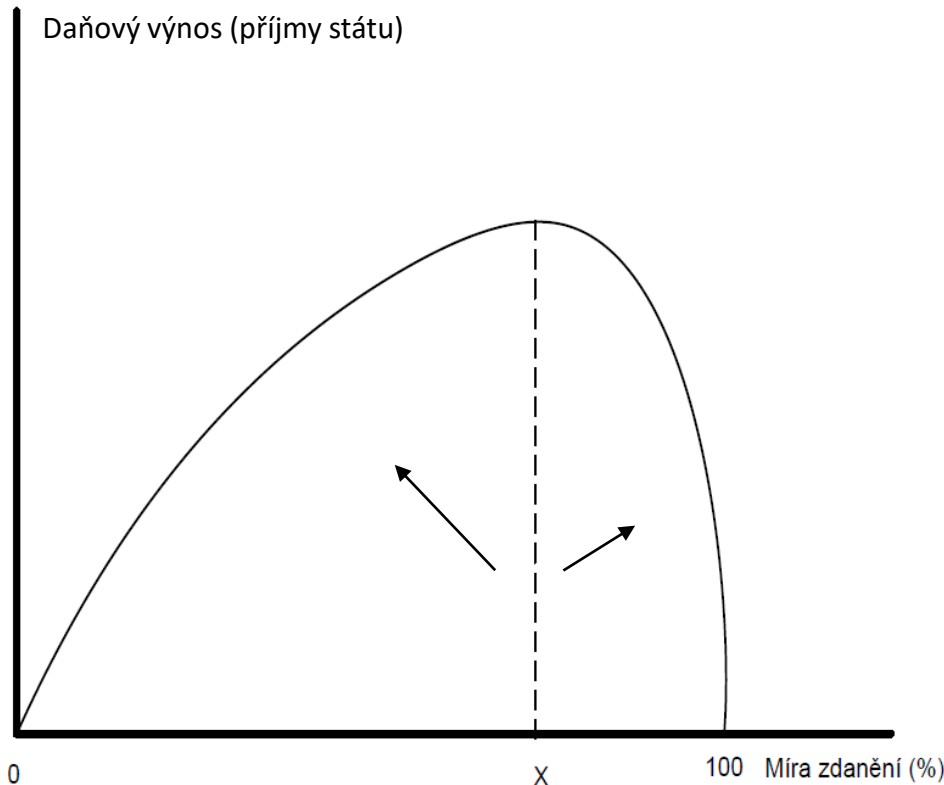
Poznámka: Zdrojem dat je Makroekonomická predikce České republiky – leden 2022.
Zdroj: MF

Obrázek 13: Vývoj státního dluhu České republiky

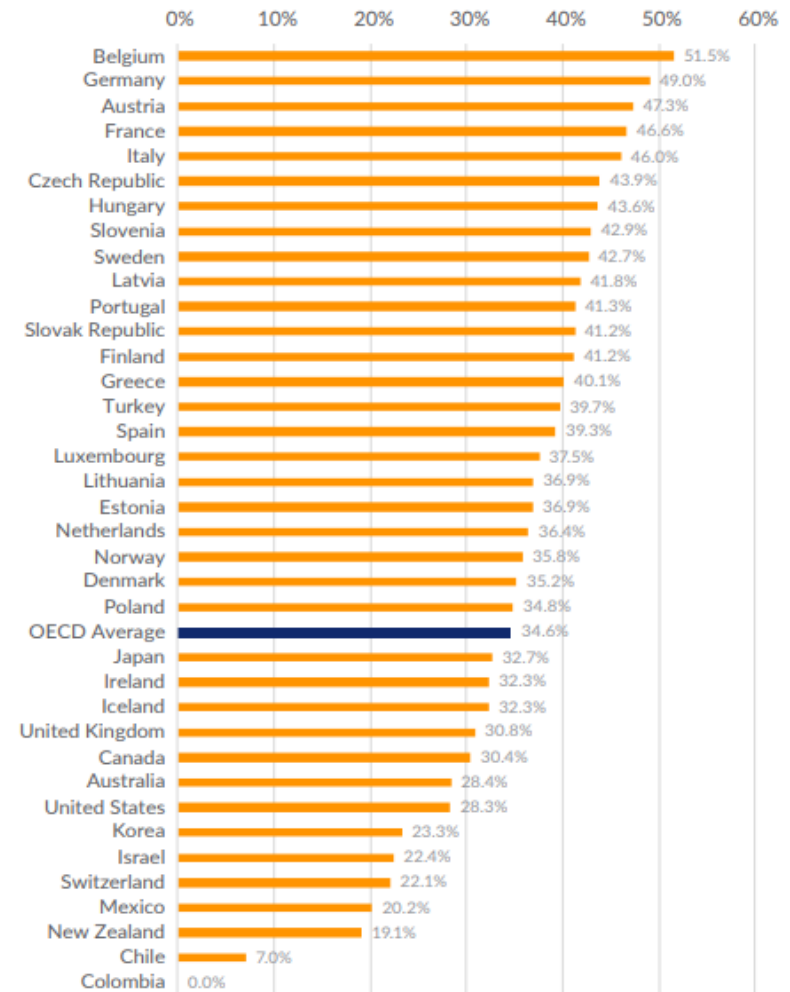

Poznámka: HDP v metodice ESA 2010. Zdrojem dat pro roky 1993 až 2020 je ČSÚ, pro rok 2021 Makroekonomická predikce České republiky - leden 2022.
Zdroj: MF, ČSÚ

Lafferova ↓ křivka & zdanění práce ↓

Tax Wedge of a Single Worker with no Children Earning a Nation's Average Wage, 2020

Note: In Colombia, the single worker at the average wage level does not pay personal income tax. Also, contributions to pension, health, and employment risk insurances are considered to be nontax compulsory payments (NTCPs) and therefore are not included as taxes in the OECD publication.

Source: OECD, Taxing Wages 2021.

Problémy fiskální politiky; selhání státu

- Jánabráchismus (politické trafikantství)
- Bujení byrokracie + administrativní náročnost změn
- Časový nesoulad, 3 zpoždění (rozpoznání, rozhodování, zavádění)
  - (může vzniknout nezamýšlená procykličnost opatření)
- Nedostatečná analýza dopadů veřejných politik (příležitost pro nás)
- Politická neprůchodnost potřebných změn (důchodový systém)
- Politický cyklus; teorém středového voliče
- Cla, subvence, cenové stropy, změny *i* X ekonomická kalkulace
- FP ovlivňuje naše motivace pracovat, investovat a spořit

Co je hlavní motivací politika?

- Rostou výdaje => více peněz ve hře mění měřítko motivace